Heemkring Molenheide
Historische vereniging van Gilze en Rijen

Secretariaat:
Nieuwstraat 22, 5126 CE Gilze
Telefoon: 0161-453803
www.heemkringmolenheide.nl
email: info@heemkringmolenheide.nl

Gilze en Rijen, oktober 2026.

Herkenning, verhalen en plannen voor schoolbezoeken

De deuren gaan weer open

Zondag **1 november** bent u weer van harte welkom bij onze tentoonstelling *Een duik in de schooltijd van vroeger*. En wie dit jaar al is geweest, weet het: deze expositie heeft iets bijzonders. Niet alleen door de meer dan 300 klassenfoto's, maar vooral door wat er gebeurt zodra bezoekers gaan kijken, bladeren, wijzen en vertellen. Het is telkens hetzelfde kleine wonder: iemand staat voor een vitrine, buigt zich iets naar voren… en dan verschijnt dat herkenningsmoment. Een gezicht, een gebouw, een schriftje dat ooit precies zo in een schooltas zat.

Een klassenfoto uit 1903, de oudste

Een duik in het schoolleven van toen

Wie binnenstapt, wandelt langs ruim een eeuw onderwijs in Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot. De vitrines liggen vol met rapporten, schriften, werkstukken en lesmaterialen die de sfeer van vroeger bijna tastbaar maken. Grote foto's en wandkaarten tonen hoe scholen veranderden of verdwenen. En de nagebouwde klasopstelling blijft een favoriet: houten banken, lei, inktpot, het soort details dat kinderen van nu met grote ogen bekijken en volwassenen met een glimlach herkennen.

Schoolbezoeken in voorbereiding

Achter de schermen werkt de heemkundekring aan een programma voor basisscholen. Straks kunnen klassen de tentoonstelling bezoeken met een korte rondleiding en opdrachten die aansluiten bij geschiedenis en erfgoed. Het is een mooie manier om kinderen te laten ontdekken hoe het schoolleven van hun (groot)ouders eruitzag.

Klassenfoto's blijven welkom

Wie thuis nog een klassenfoto heeft die niet mag ontbreken, kan die nog steeds aanleveren. Elke foto vult het verhaal van onze dorpen verder aan.

Openstelling

Zondag 1 november, 13.30 uur - 16.30 uur Daarna weer elke eerste zondag van de maand.
De heemkundekring nodigt iedereen uit om binnen te stappen, herinneringen te delen en het onderwijsverleden van onze dorpen levend te houden. Ook de heemtuin is die middag weer te bewonderen.

Heemtuin open

Bezoek op zondag **1 november aanstaande** onze heemtuin. Van 13.30 uur tot 16.30 uur is deze weer geopend. De tuin heeft in 2024 een ware metamorfose ondergaan. Nieuw ingerichte perken en paden, herbouwde karkooi en afhang, verantwoord regenwaterbeheer en een imposante poort met molensteen. Grote veranderingen waarbij meteen ook duurzaamheid en klimaat hoog in het vaandel staan. De heemtuin is te bezoeken bij 't Oude Raadhuis, Nieuwstraat 22, Gilze. De entree is gratis en de koffie of thee staat klaar.

Lezing over Verzwegen verhalen uit de bezetting

Collaboratie en verzet in Gilze en Rijen 1940-1944

Over de oorlogsjaren in Gilze en Rijen is veel geschreven: over bombardementen, verwoestingen en oorlogsslachtoffers. Maar over collaboratie en verzet in de dorpen bleef het lange tijd stil. Juist hier, in de schaduw van een groot militair vliegveld en met een schoen- en leerindustrie in de greep van de Duitse oorlogseconomie, moesten inwoners, ondernemers en bestuurders dagelijks moeilijke keuzes maken.

Op basis van uitgebreid archiefonderzoek komt een minder bekend deel van de lokale oorlogsgeschiedenis aan het licht. Tijdens deze lezing laten de onderzoekers (Kees van der Heijden en John Stienen) zien hoe mensen laveerden tussen aanpassen, overleven, verzet plegen en soms samenwerken met de bezetter. Zo ontstaat een indringend en genuanceerd beeld van een gemeenschap waarin de grens tussen ‘goed’ en ‘fout’ vaak minder scherp bleek dan direct na de bezetting werd gedacht.

Deze lezing is voor iedereen toegankelijk. Wanneer? **Woensdag 28 oktober 2026 om 19.30 uur.** Locatie: Cultureel Centrum De Boodschap, Nassaulaan in Rijen

Over dit onderwerp is door ons een boek gemaakt. Het boek is te koop via:
onze webshop https://www.heemkringmolenheide.nl/webshop/
Of bij Bruna in Rijen en Thuis bij Hapers in Gilze. De prijs is € 17,50.

Kijk ook eens naar de video die Hallo Gilze-Rijen heeft gemaakt met één van de onderzoekers. In dit interview geeft Kees van der Heijden uitleg over de bevindingen die verwoord zijn in het boek. Klik hier.

Lezing: 'Huishouden, hoe deden onze overgrootmoeders dat'

Maandag wasdag, dinsdag strijkdag, over de geschiedenis van het huishouden

Er is een zeventiende-eeuws spreekwoord: ‘Het is een huishouden van Jan Steen´, dat betekent dat iemand van zijn huis een rotzooi maakt. Huishouden en kinderen opvoeden is altijd de taak van de vrouw geweest. In arme gezinnen werkten vrouwen daarnaast ook mee om brood op de plank te krijgen. Het huishoudelijk werk bestond uit uiteenlopende zaken, als het voeden en kleden van de gezinsleden, het schoonhouden van het huis en het opvoeden van de kinderen. Vrouwen waren verantwoordelijk voor het beheer van het huishoudpotje en moesten er ook voor zorgen dat hun man niets te kort kwam.

In de burgerlijke samenleving van de negentiende eeuw ontstond het kostwinnersmodel met een nadruk op de man-vrouw verschillen. De man was kostwinner en de gehuwde vrouw weidde zich helemaal aan het gezin en het huishouden. Als vrouwen trouwden dan moesten ze stoppen met werken. Door Dolle Mina eind jaren zestig is deze man-vrouw verdeling veel minder zwart-wit geworden.

Eind negentiende eeuw wordt huisvrouw zijn een vak. Het huishoudonderwijs in Nederland startte in 1888 met de Haagsche Kookschool, ook wel spinazieacademie genoemd. Dat was het begin van vele generaties vrouwen die op de Huishoudschool opgeleid werden tot huisvrouw. Er kwamen veel handboeken en tijdschriften op de markt om vrouwen te helpen: hoe vaak moet je de meubels in de was zetten, hoe zorg je elke dag voor een gezonde maaltijd, hoe stop je kousen en hoe hou je je huishoudboekje bij? Huisvrouwen werden geacht volgens een vast stramien te werken. Op maandag zag je overal de was buiten wapperen. Op dinsdag werd er gestreken. Op donderdag werden de bedden verschoond en op zaterdag werd het eten voor de zondag voorbereid. Zo had iedere dag zijn vaste taken. Huisvrouw was een echt vak geworden.

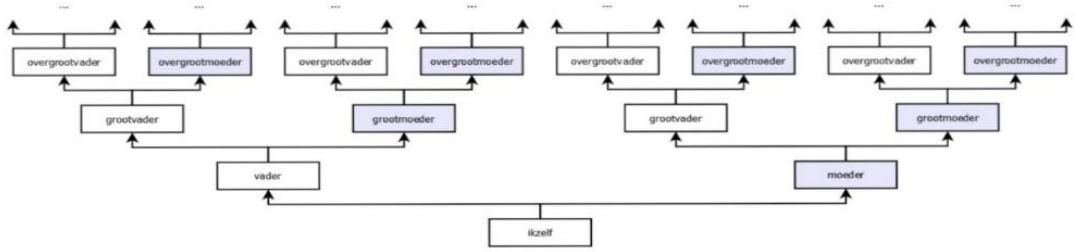
Het werk van de vrouw is door de eeuwen heen wel sterk veranderd. De Nederlandse huisvrouw stond altijd al bekend om haar schone huis. Buitenlanders zeiden spottend dat in Nederland zelfs de ramen werden gewassen en de stoep werd geschrobd. In de negentiende eeuw wordt een gezellig huis belangrijk. Men gaat gordijnen ophangen en planten in de kamer zetten. De komst van de kachel en het fornuis maakt het allemaal nog behagelijker in huis. Na 1900 begon de mechanisering van het huishouden. Moesten eerst de tapijten en matten elke week geklopt worden, nu maakte de stofzuiger dit zware werk veel gemakkelijker.

Op **woensdagavond 16 december** zal Ineke Stroucken voor **onze leden** deze interessante lezing verzorgen. Aanvang 19.30 uur. Locatie: Heemgebouw 't Oude Raadhuis, Nieuwstraat 22, Gilze

“Van wie zède gij ur intje?”

Een vraag die we allemaal wel eens te horen krijgen of gekregen hebben, waarna een hele rij namen, jaartallen en bijnamen de revue passeren. Je staat er niet bij stil maar je hebt het dan eigenlijk over genealogie. We hebben gemerkt dat er best wel een groep leden is die zich hier in wil verdiepen, maar niet goed weet hoe dit aan te pakken.
De eerste maandagavond van de maand van 19.00 uur - 21.00 uur is er altijd open avond van de genealogie in het gebouw van de heemkring. Hier kun je ook met je vragen terecht.
De eerstvolgende avond is **maandag 2 november 2026** van 19.00 uur tot 21.00 uur in ’t Oude Raadhuis aan de Nieuwstraat 22 in Gilze.

Kwartierstaat

Cursus Aldfaer

Op 12 oktober zijn we met een nieuwe cursus genealogie en Aldfaer begonnen. Er zijn 5 cursisten, dus weer een volle bezetting. Ook zijn er twee terugkomavonden geweest. Nuttig voor diegenen die aan de slag zijn gegaan en nog met vragen zitten. Er is daar dan alle tijd voor.
Bij voldoende belangstelling volgt natuurlijk een nieuwe cursus. Je kunt je opgeven via info@heemkringmolenheide.nl of 0161-453803
We zitten dan van 19.00 tot 21.00 uur in het heemgebouw. De eerstvolgende valt op maandag 2 november. Je kunt dan met alle vragen die je hebt op het gebied van genealogie bij ons terecht.

Nieuwe leden

Mevr. T. Graumans-Botermans, Breda
Mevr. R. Willemen-van Dam, Gilze

Wie helpt ons uit de brand?

Wie wil er af en toe helpen met koffieschenken!!!!

Op de eerste zondagmiddag van de maand.
Op de vrijwilligersavond.
Bij bezoekers.
Bij lezingen.
Open Dag.

Je mag altijd kiezen of je wel of niet wilt.
Soms wordt in overleg een rooster gemaakt.

Je mag altijd informeren bij de Heemkring.
info@heemkringmolenheide of 0161-453803

Heemkring schuift aan bij de bibliotheek in Rijen

Ook benieuwd naar je voorouders en wat er over jouw stamboom zoal terug te vinden is? Dan ben je bij de bibliotheek in Rijen aan het juiste adres als je de laatste vrijdag van de maand langskomt.

Vrijwilligers van Heemkring Molenheide zitten voortaan op die laatste vrijdag van 14.00 tot 16.00 uur in de bibliotheek. De werkgroep genealogie (stamboomonderzoek) is er iedere maand, andere heemkring-groepen rouleren.

Kinderen kunnen met activiteiten aan de slag om bijvoorbeeld te ontdekken wie de ouders van hun opa en oma waren en wie weet hun beroep. Voor volwassenen is er ook van alles te bekijken.
Interesse gewekt? Ga op die laatste vrijdagmiddag van de maand (30 oktober) langs bij de bibliotheek in Rijen en stel je vraag. Schuif gewoon aan, je ziet ons vanzelf zitten.

De Koerier 110, kwartaalblad van Brabant Heem

Het Brabants Heem – koepelorganisatie voor heemkundekringen en musea in Noord-Brabant - geeft elk kwartaal een blad uit.
Misschien toch leuk en/of interessant om eens door te bladeren. Klik **hier** voor de weblink. Ook een groot aantal voorgaande uitgaven kun je bekijken.

Mie Wenselaars, een zonderlinge vrouw op Nerhoven

Mie Wenselaars (1875 – 1950) groeide in de eerste helft van de vorige eeuw op, op een boerderijtje op Nerhoven. Na de dood van haar ouders bleef ze daar wonen en leefde daar een eigengereid zonderling leven.

Ze woonde er alleen, met wat koeien, kippen, een geit en een varken. Lichamelijke verzorging en hygiëne vond ze onbelangrijk. Dat leidde ertoe, dat ze in 1948 verplicht werd opgenomen in een verzorgingstehuis. Kort daarna overleed ze.

Klik hier voor het volledige verhaal op Wiki Gilze en Rijen - Markante Mensen.

Rabo Clubsupport

Dank aan de leden die op heemkring Molenheide stemden tijdens de Rabo Clubsupportactie. Een geweldig bedrag!

